

УДК 130.2+340.12: 347.211(316.32)

СУЧАСНА АНТИКОНТРАФАКТНА ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА (СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД)

ОЛЕКСАНДР СТОВПЕЦЬ,

*кандидат філософських наук, викладач кафедри цивільного і трудового права
Одеського національного морського університету*

У статті аналізуються соціально-філософські та деякі філософсько-правові аспекти сучасної моделі антиконтрафактної політики. Здійснено спробу переосмислити значення інституту інтелектуальної власності в контексті можливої реалізації різних антиконтрафактних заходів, що здатні впливати на загальну динаміку розвитку інформаційного суспільства.

Ключові слова: антиконтрафактна політика, інформація, інтелектуальна власність, АСТА, цензура в Інтернет-просторі, "суспільство знань".

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності. Таке явище, як антиконтрафактна політика, що належить, на перший погляд, лише до сфер юриспруденції та економіки, безпосередньо торкається інтересів сучасного суспільства. Оскільки вплив антиконтрафактної політики на суспільний розвиток здійснюється через вплив на інститут інтелектуальної власності - невід'ємний атрибут постіндустріального суспільства, - видається некоректним розглядати протиріччя антиконтрафактної політики у відриві від проблем інтелектуальної власності. Як відомо, у полі зору соціальної філософії знаходяться ті явища й процеси суспільного життя, які характеризують розвиток усього людства. Тож антиконтрафактну політику можна позиціонувати як один із важливих факторів, що впливає на динаміку розвитку інформаційного (постіндустріального) суспільства, і розглядати його як предмет соціально-філософської рефлексії.

Актуальність обраної проблематики обумовлюється зростанням статусу інтелектуальної власності в епоху інформації. На початку ХХІ ст. відбувається масовий перехід від моделі розповсюдження інформації, заснованої на речовому відтворенні копії, до нової моделі, що заснована на глобальному цифровому обміні. До соціально-філософських аспектів такого процесу можна віднести зміну онтологічного статусу інформації, трансформацію суспільних стереотипів передачі інформації та, як наслідок, деформацію існуючої моделі антиконтрафактної політики (яка певною мірою втрачає свою актуальність у нових інформаційних реаліях).

Попри це, закони про інтелектуальну власність у переважній більшості продовжують орієнтуватися на попередню концептуальну модель, і такий стан речей фактично стає джерелом протиріч у справі створення ефективної правової системи захисту інтелектуальної власності в умовах інформаційного суспільства. Про існування проблеми недостатнього філософського осмислення інститутів інтелектуальної власності й т. зв. «копірайту» (як основи антиконтрафактної політики), на думку автора, свідчить

конфлікт, що виник на тлі спроб ратифікації в різних країнах єдиного законодавства про захист інтелектуальної власності. Ідеться про Антиконтрафактну торговельну угоду (АСТА), суспільне ставлення до якої є неоднозначним через суперечливий характер можливих наслідків її імплементації. У різних розвинених країнах спостерігається певне громадське занепокоєння, пов'язане з перспективою безпрецедентного розширення правових меж втручання у сферу приватної інформації під приводом боротьби з контрафакцією шляхом реалізації відповідних заходів примусового характеру.

На тлі окресленої філософсько-правової проблеми - пошуку адекватних (з точки зору правової етики) антиконтрафактних інструментів для регулювання інформаційних суспільних процесів - постає не менш складна соціально-філософська проблема. Вона пов'язана з пошуком відповіді на питання: яке місце займає інститут інтелектуальної власності в сучасному суспільстві та наскільки впливовим для суспільного розвитку є фактор антиконтрафактної політики?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як бачиться, теоретичне осмислення окремих суперечливих аспектів антиконтрафактної політики (і проблем інтелектуальної власності як об'єкта її впливу) знайшло своє відтворення в роботах деяких вітчизняних та зарубіжних дослідників, серед яких І. Арістова, П. Бурдье, М. Гейст, А. Гоулднер, М. Кастельс, Д. Кіллок, Б. Кормич, М. Латинін, К. Мей, О. Тоффлер та ін. Однак динамічний характер розвитку інформаційних правовідносин у цілому та нещодавнє прийняття антипіратських законів, що спричинили значний суспільний резонанс у багатьох країнах, обумовлює актуальність подальших наукових пошуків у цій сфері.

Метою статті є аналіз суспільних оцінок й експлікація суперечливих моментів антиконтрафактної політики з позицій соціальної філософії, правової аксіології й правової антропології.

Зокрема, у статті робиться спроба:

1) вивчити роль та соціальні наслідки антиконт-

рафактної політики в механізмі регулювання інформаційного обігу й доступу до знань;

2) проаналізувати інститут інтелектуальної власності як соціальну цінність, що забезпечується правом, та окреслити соціокультурний конфлікт, що утворюється на перетині традиційної правової культури та новітньої культури «суспільства знань».

В основу методології дослідження покладено загальнонаукові та спеціальні методи (зокрема, діалектичний та порівняльно-правовий методи, системний та історико-правовий підходи тощо).

Виклад основного матеріалу. Спробуємо розібратися, що є АСТА (як з погляду юриспруденції, так і з соціально-філософських позицій) та які правові й соціокультурні наслідки може мати впровадження такої моделі, тобто повсюдна ратифікація цієї угоди в пропонованому вигляді й у нинішніх умовах.

Ініціатори прийняття Антиконтрафактної торговельної угоди (АСТА, англ. Anti-Counterfeiting Trade Agreement) мотивують необхідність її повсюдного впровадження тим, що швидке зростання обсягів контрафактної (піратської) продукції, а також сервісів, які поширюють дані з порушенням прав інтелектуальної власності, руйнує легальну торгівлю й стійкий розвиток світової економіки, заподіює істотні фінансові збитки правласникам і легальному бізнесові, а також, у деяких випадках, служить джерелом доходів організованої злочинності й становить інші загрози для суспільства [1]. Декларуючи свій намір протидіяти зазначеним процесам, ряд держав уже підписали цю угоду із застереженням, що вона є доповненням угоди TRIPS [2], з урахуванням відмінностей у правових системах і практиці захисту інтелектуальної власності в різних країнах.

Не заперечуючи загального змісту задекларованих в АСТА принципів, громадянське суспільство країн-ініціаторів обурене тим фактом, що переговори про підписання АСТА велися в секретному режимі й не були частиною діяльності тієї чи іншої міжнародної організації. Єврокомісія, Міністерство зовнішніх справ і торгівлі Австралії, Конгрес США та інші вищі державні органи визнали свою участь у переговорах про підписання АСТА, однак відмовилися від оприлюднення проміжних результатів і від публічного обговорення можливих умов договору. Проте 22 травня 2008 року, без санкції від ініціаторів АСТА, проект Угоди був оприлюднений на Wikileaks. Як можна оцінити таку політику провідних держав щодо питань, які стосуються глобальних суспільних інтересів, з позицій філософії права, зокрема, з погляду правової аксіології?

Можливо, конфіденційний характер переговорів про АСТА мав на меті блокувати громадську думку щодо проблем правового захисту інтелектуальної власності, ігноруючи фундаментальні принципи демократії - відкритість і гласність. Однак закритість влади щодо питань, які стосуються всіх, не можна вважати прийнятною не тільки для так би мовити «підростаючого» інформаційного суспільства, але й навіть для такої класичної системи суспільних цінностей, яку прийнято іменувати демократією. На лобістську сутність пропонованої людству Угоди натякає Р. Тауз, що достатньо критично висловлюється на адресу «копірайту». Зокрема, як зазначає дослідник, «...поняття інтелектуальної власності стало віддзеркалювати не стільки права авторів на їхні власні творчі досягнення, скільки права суб'єктів, що вкладають кошти в такі розробки» [3, с. 17].

Вивчення протиріч антиконтрафактної політики (як порівняно нового явища в системі суспільних відносин у сфері інформації) було б неповноцінним без соціально-філософського аналізу категорії «інтелектуальна власність», оскільки сама антиконтрафактна політика має сенс тільки у сфері відносин щодо інтелектуальної власності.

Проблему інтелектуальної власності можна вважати однією з ключових міждисциплінарних проблем, що цікавить соціальні науки. Однак відповідь на питання щодо сутності інтелектуальної власності переважно надавала юриспруденція, тоді як усім іншим соціальним наукам у цьому питанні відводилася допоміжна роль. Очевидно, прийшов час змінити цю ситуацію, сформулювавши філософську відповідь щодо природи інтелектуальної власності.

Постіндустріальні реалії сучасного глобалізованого суспільства змусили дослідників - філософів, соціологів, правознавців, економістів, антропологів, політологів, істориків - переглянути класичні погляди на власність у цілому та інтелектуальну власність зокрема. Перетворення знань, інформації на провідний економічний ресурс, послідовна інтелектуалізація праці й капіталу, ключова роль інформаційних технологій - усі ці процеси в сукупності радикально змінюють сутність інституту власності як такого. Знання як об'єкт власності, на відміну від речовини, матерії, є легко копіюваним, багаторазово відтворюваним і практично не несе на собі «помітки», «клейма» самого власника. Звичайні, традиційні рамки права власності, ті, що корінням своїм сягають ще римських часів, надто тісні для нього. Звідси виникає потреба в ревізії інституційних характеристик відносин власності з огляду на тенденції сучасної постіндустріальної епохи. У цьому контексті доречним було б звернення до філософських досягнень деяких західних дослідників, зокрема К. Мея та М. Кастельса.

Інтелектуальна власність, безсумнівно, передається й обмінюється іншими способами, ніж здійснюються передавання та обмін речовою власності. Якщо для останньої характерними є т. зв. «передача без залишення» й процес «оволодіння», то власність інтелектуальна передається переважно шляхом т. зв. «передавання із залишенням» та через процес «пізнання» («осмислення»). Особливості передавання та обміну інтелектуальною власністю визначають і специфічні шляхи «виправдан-ня» інтелектуальної власності. У цьому філософсько-правовому питанні деякі дослідники [4] висловлюють точку зору, згідно з якою, щоб «виправдати» й підтвердити з найбільшою переконливістю своє володіння інтелектуальною власністю, необхідно засвідчити той факт, що в основі її виникнення закладений власний інтелектуальний труд. Менш переконливими є інші моделі «виправдан-ня» інтелектуальної власності (за аналогією з речовою власністю) - за принципом первісного привласнення, за договором, за принципом максимізації суспільної вигоди, за принципом інфраструктурного внеску у створення об'єктів інтелектуальної власності.

Цікавий підхід до вирішення проблеми «виправдан-ня» інтелектуальної власності започаткував британський дослідник К. Мей у вигляді філософсько-правового концепту «виправдовувальних схем власності» («justificatory schemas of property»). Інтерпретуючи це питання з позицій юридичного підходу (як «виправдан-ня легітимності»), К. Мей пропонує розрізняти три основних принципи «виправдан-ня легі-

тимності» для інтелектуальної власності - «інструментальний», «принцип саморозвитку» та «етичний принцип» [5, с. 20].

Відповідно до цього концепту, «інструментальний принцип» у виправданні інтелектуальної власності означає, що претендувати на володіння інтелектуальною власністю може кожна фізична чи юридична особа, яка використовує цю власність як «інструмент» покращення природи або суспільства, роблячи свій творчий внесок у формі праці, капіталу, підприємницьких здібностей тощо. У такому контексті правомірною вбачається теза, що інтелектуальна власність може існувати в «маніпулятивній» формі, і це стосується, перш за все, аналітичної роботи з інформаційними джерелами (наприклад, у діяльності журналістів, юристів, економістів та ін. фахівців).

«Принцип саморозвитку» у виправданні інтелектуальної власності вказує на можливість такої аргументації, відповідно до якої «знання як власність» є своєрідним «продовженням» особистості. Та, нарешті, «етичний принцип» виправдання інтелектуальної власності головним критерієм використовує категорію «суспільної користі», коли така власність може бути вилучена з володіння приватних осіб, наприклад, в інтересах суспільної моралі чи соціальної необхідності (публічна інформація).

Не менш цікавою виглядає й теза, що *інтелектуальна власність матиме мережевий характер*. Цю тезу можна вивести з теорії «мережевого суспільства» М. Кастельса, за якою «мережевий» є суспільство, що засноване на такій формі розподілення знання й речовини, де засоби виробництва нових ресурсів складаються «шляхом перетинання сегментів автономних систем» [6]. Інакше кажучи, мережеве суспільство будується за принципом децентралізованої мережі, де кожна одиниця наче функціонує сама по собі, проте, утворюючи спільну з іншими одиницями структуру, здатна надавати відповідній мережі функції інтегрального цілого. Класичний приклад серед існуючих мереж подібного роду - Інтернет. Ця глобальна мережа не має власника як такого, а будь-який елемент Інтернету здатен функціонувати як автономно, так і у взаємодії з іншими елементами.

Отже, механізми розповсюдження інтелектуальної власності принципово відрізняються від аналогічних у сфері власності матеріальної (речової). Відповідно, і моделі регулювання доступу суспільства до об'єктів права інтелектуальної власності мають свою особливу специфіку.

Спробуємо зіставити вищенаведені теоретичні положення з тими *фактами, що мають місце в сучасній світовій практиці* регулювання доступу суспільства до інформації, яка належить до інтелектуальної власності. Об'єктивна оцінка цих фактів навіряд чи можлива без *аналізу суспільних реакцій* у різних країнах світу на *пропоновані антиконтрафактні заходи*.

Так, Д. Кіллок (директор некомерційної британської організації «Open Rights Group», котра захищає свободу інформації в Інтернеті) розглядає можливість відмови ряду європейських держав (зокрема, Німеччини й Нідерландів) від підписання угоди АСТА на доказ того, що «...політики лише зараз по-справжньому почали вивчати її. Сьогодні йдеться про те, що АСТА суперечить принципам демократії. Документові не вистачає ретельного вивчення. Зокрема, він установлює небезпечні обмеження, які можуть

обернутися цензурою в Інтернеті, легалізованою можливістю протиправного блокування користувачів і вчинення тиску на Інтернет-провайдерів з метою примушення їх до видачі інформації про користувачів тільки на підставі *підозр*, без будь-яких ордерів і судових рішень. Крім того, запропонований договір дозволить працівникам митниці перевіряти ноутбуки, mp3-плеєри, мобільні телефони та інші персональні технічні пристрої на предмет зберігання в них файлів із порушенням законів про авторське право. Таким чином, буде брутально порушено принцип презумпції невинуватості: кожному людину, що перетинає кордон, потенційно можна буде зобов'язати доводити, що вона - не порушник «копірайту» [7].

Аналізуючи гостру суспільну реакцію на АСТА, варто звернути увагу, що навіть на вищому рівні оцінки цієї угоди також не можна вважати однозначними. Так, доповідач Європарламенту по АСТА К. Аріф, подав у відставку й засудив Угоду «найрішучим чином, реалізуючи свій намір надіслати чіткий сигнал й попередити громадську думку про цю неприйнятну ситуацію» [8, с. 13]. Відомий канадський юрист М. Гейст, провідний експерт з правових питань в Інтернеті, критично оцінює процес переговорів і сам проект АСТА через відсутність, на його думку, прозорості, а також із тієї причини, що «боротьба з кіберпіратством у цьому законі є лише маскуванням, оскільки більшість реальних небезпек піратства були просто проігноровані» [9].

Польські сайти соціальних мереж оголосили про акції протесту проти наміру Польщі підписати АСТА. 26 січня 2012 року після підписання Польщею Угоди ряд польських урядових веб-сайтів були недоступні в результаті спрямованих на них кібератак. Опитування, проведене серед польських інтернет-користувачів, показало, що 64 % респондентів налаштовані проти підписання АСТА, із них 60 % переконані, що договір не зможе досягти своєї головної мети, а 40 % узагалі вважають, що він звукує основні громадянські свободи [10].

Польська реакція на АСТА не є одиничною. 31 січня 2012 року посол Словенії в Японії, Е. Дрновшек-Зорко, виступила із заявою, у якій висловила «своє глибоке каяття за те, що підписала угоду АСТА із громадської недбалості, не приділивши достатньої уваги вивченню її нюансів». На своє виправдання вона заявила: «На той момент я не мала чіткого розуміння, що мені було доручено підписати угоду, котра, на мої власні переконавання, обмежує та стримує свободу участі в найбільш значній мережі у людській історії і, таким чином, послаблює потенціал громадянського суспільства. Це може негативно позначитися, зокрема, на майбутньому наших дітей...» [11].

Протести проти прийняття законопроекту АСТА пройшли більш ніж у двохстах європейських містах. Найчисельнішими вони були в Німеччині, Чехії, Польщі, Франції, Румунії, Болгарії й Нідерландах. *Соціокультурною особливістю* такої ситуації є той факт, що АСТА стала об'єктом критики з боку представників усіх основних етнічних спільнот Європи - і німецької, і слов'янської, і романської.

Боротьба проти ратифікації безкомпромісних антиконтрафактних законів має місце й у самому віртуальному просторі. Так, наприклад, через незгоду з перспективою прийняття т. зв. «SOPA/PIPA» - законів-попередників АСТА - на відомих веб-сайтах з'явилися заклики до інтернет-користувачів бути солідарними у відстоюванні своїх прав. Зокрема, на

офіційному сайті всесвітньої організації «Greenpeace» було розміщено звернення до всіх відвідувачів сайту «не допустити цензури Інтернету заради корпоративних інтересів... Якщо SOPA/PIPA стануть законами, - ідеться у зверненні, - тоді сайти громадських організацій ризикують опинитися паралізованими на тих лише підставах, що нібито чийсь права інтелектуальної власності порушуються цими сайтами. Насправді ж - просто їхній контент не узгоджується із корпоративними інтересами транснаціональних компаній... Не буде потрібно ніяких доказів, ніяких судових рішень. Після трьох попереджень сайт буде заблоковано» [12]. На сайті «Вільної енциклопедії» також з'явилось повідомлення такого змісту: «...Понад десятиліття, тисячі годин ми витратили на створення найбільшої енциклопедії, що будь-коли існувала в історії людства. Просто зараз Конгрес США викарбовує законодавство, яке здатне завдати фатального удару вільному і відкритому Інтернетові...» [13].

Висновки та перспективи подальших досліджень

Однак дослідження інтелектуальної власності в її соціально-філософському аспекті дає підстави зробити певні узагальнення, які, можливо, з'ясуєть сутність головних протиріч ситуації, що склалася у сфері глобальної антиконтрафактної політики, як впливового фактора для розвитку інформаційного суспільства.

1. Антиконтрафактна політика (як правовий механізм регулювання суспільного доступу до нової інформації) є явищем, котре, виходячи за межі юриспруденції, особливим чином відображається в соціально-філософському контексті, неминує породжувати проблему справедливості в розподіленні інтелектуальної власності (як ключового ресурсу в розвитку «суспільства знань»). Розмірковуючи про роль та соціальні наслідки імплементації пропонуваної моделі антиконтрафактної політики в механізмі регулювання інформаційного обігу та доступу до нових знань, можна висловити певні побоювання, що її обмежувальний характер не сприятиме подальшому активному розвитку інформаційного суспільства.

2. Аналізуючи інститут інтелектуальної власності як соціальну цінність, яка забезпечується правом, можна дійти висновку, що неадекватне сприйняття інтелектуальної власності, спроба прилаштувати до неї юридичні виміри та аксіологічні критерії, характерні для власності матеріальної, породжує соціокультурний конфлікт на перетині традиційної правової культури та новітньої культури «суспільства знань».

Розв'язання окресленого конфлікту, можливо, пов'язано з усвідомленням, що епоха протиставлення приватної та суспільної власності завершується, оскільки в постіндустріальних умовах змінюється суспільний світогляд як такий. Протиріччя «приватного» та «суспільного» у вимірі інтелектуальної власності перестає бути антагонізмом і в майбутньому, імовірно, нестиме в собі обидва зазначені елементи.

Інтелектуальна власність - це власність на будь-яке знання та інформацію, на кожну ідею, на будь-яке ідеальне (інтелектуальне, духовне) майно. Нове розуміння категорії інтелектуальної власності (та її оформлення у вигляді філософського концепту) має вийти за вузькі рамки авторського й патентного пра-

ва. Соціально-філософський підхід до інтелектуальної власності, на відміну від юридичного, робить наголос на її інтерпретації як особливої субстанції. Отже, й антиконтрафактна політика як серйозний фактор впливу на інститут інтелектуальної власності не може ігнорувати принцип: «приватне без суспільного - несправедливе, суспільне без приватного - неефективне».

У цілому ж, ключовою методологічною ідеєю статті є те, що антиконтрафактна політика (*як фактор, що впливає на розвиток інформаційного суспільства через трансформацію його провідного інституту - інтелектуальної власності*) призводить до ускладнення законодавчих норм, які регулюють правовідносини з приводу власності на новітні знання. Таке ускладнення, у свою чергу, породжує в законодавця фундаментальні питання щодо соціальної онтології інтелектуальної власності. Завдання соціального філософа бачиться в тому, щоб дослідити цю онтологію й там, де це необхідно, спрямувати юристів на переосмислення правових норм, які регламентують доступ людини й суспільства до об'єктів інтелектуальної власності. Беручи до уваги багатоглибкість досліджуваної тематики, зауважимо, що сучасні проблеми глобальної антиконтрафактної політики залишаються перспективним полем для подальших наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Anti-Counterfeiting Trade Agreement / Original text of ACTA [Електронний ресурс]. - 2012. - Режим доступу : http://www.mofa.go.jp/acta1105_en.pdf.
2. Угода про торговельні аспекти права інтелектуальної власності (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS) // Прийнята в ході Уругвайського раунду Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (GATT) від 15.04.1994.
3. Towse R. Copyright and Cultural Policy for the Creative Industries / Ruth Towse // KCW Faculty of History and Arts. - Rotterdam : Erasmus University, 2002. - 23 p.
4. May C. A Global Political Economy of Intellectual Property Rights: A New Enclosure? - London ; New York, 2001.
5. May C. Thinking, Buying, Selling: Intellectual Property Rights in Political Economy / Christopher May // Lancaster University: New Political Economy, vol. 3. - No. 1, March 1998. - P. 20-21.
6. Кастельс М. Становление общества сетевых структур / М. Кастельс, П. Химанен. - М. : Логос, 2005. - 129 с.
7. Кіллок Д. Свобода інформації в глобальній мережі. - Бірмінгем : Open Rights Group, 2011. - 377 p.
8. Paltry W. An ACTA Call to Arms: No more secret government / William Paltry, formerly copyright counsel to the U.S. House of Representatives // The Sunday Times. - January 30, 2011. - P. 13-14.
9. Saarinen J. Michael Geist about ACTA: A brief chat with a global expert on the ACTA treaty [Електронний ресурс] // "IT news", April 13, 2010. - Режим доступу : <http://www.itnews.com.au/News/171926,q--acta-with-michael-geist.aspx>.
10. Прем'єр Польщі Дональд Туск відмовився ратифікувати антипіратський закон [Електронний ресурс] // "Lenta.RU", 04.02.2012. - Режим доступу : <http://lenta.ru/news/2012/02/04/acta/>.
11. Seger K. The Problem with ACTA / K. Seger, W. von Sorsh. - Toronto : O'Reylli & Associates Institute, 2012. - 437 p.
12. Greenpeace International [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.greenpeace.org>.
13. Wikipedia - The Free Encyclopedia: Imagine a World Without Free Knowledge / [Електронний ресурс]. - 18.01.2012. - Режим доступу : http://en.wikipedia.org/wiki/File:Wikipedia_Blackout_Screen.jpg.

O. Stovpets

THE MODERN ANTI-COUNTERFEITING POLICY AS AN INFORMATION SOCIETY'S PROGRESS FACTOR (A SOCIAL-PHILOSOPHIC VIEW)

The article analyses mainly a social-philosophic aspects and some legal-philosophic aspects of modern anti-counterfeiting policy model. In context of various anti-counterfeiting measures' realization possibility, regarding their potential to make an influence upon the information society's progress dynamics, it was made an endeavour to comprehend a new meaning of intellectual property institute.

Key words: anti-counterfeiting policy, information, intellectual property, "ACTA", Internet-censorship, "society of knowledge".

© О. Стівпец

Надійшла до редакції 29.10.2012

ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ АВТОРІВ

Про аналітично-інформаційний журнал «СХІД»

Заснований у 1995 році, виходить шість разів на рік і є виданням, що включає власне статті, оглядові матеріали, рецензії на монографії тощо.

Концепція журналу базується на багатоплановому науковому, фаховому висвітленні актуальних проблем сучасного українського суспільства й світу. Основні рубрики охоплюють галузі економіки, політики, екології, соціології, теорії еліт, історії, релігієзнавства, права, культури, проблем молоді. Видання призначене для науковців та практиків, зокрема українського істеблішменту, і покликане сприяти формуванню нової української еліти.

До друку приймаються матеріали, які не були опубліковані раніше і які демонструють результати теоретичних та емпіричних досліджень з економіки, історії, філософії, інших наук гуманітарного напрямку знань.

Редакційна колегія запрошує до співпраці докторів і кандидатів наук, аспірантів, викладачів, аналітиків, журналістів. Приймаються матеріали з усіх країн світу. Мови публікації: українська, англійська.

З 1999 року журнал входить по Переліку наукових фахових видань, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук у галузях: «економічні науки», «історичні науки», «філософські науки» (відповідні постанови Президії ВАК України № 1-05/7 від 09.06.1999; № 2-02/2 від 09.02.2000; № 2/05/10 від 19.01.2006, №1-05/1 від 10.02.2010).

У 2013 році ми маємо намір пройти відповідну експертизу на входження нашого журналу в зарубіжну аналітичну базу даних SCOPUS.

Про наукометричні бази

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1112 від 17.10.2012 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» змінилися вимоги до публікацій, у яких висвітлюються результати дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук. Зокрема, «на здобуття наукового ступеня доктора наук необхідна наявність не менше 20 публікацій у наукових (зокрема електронних) фахових виданнях України та інших держав, із яких:

не менше чотирьох публікацій у виданнях іноземних держав або у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз;

не більше п'яти публікацій в електронних наукових фахових виданнях» (п. 2.1 наказу).

Для здобувачів наукового ступеня кандидата наук «необхідна наявність не менше п'яти публікацій у наукових (зокрема електронних) фахових виданнях України, із яких:

не менше однієї статті у виданнях іноземних держав або у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз;

одна зі статей може бути опублікована в електронному науковому фаховому виданні» (п. 2.2 наказу).

З огляду на це редакція журналу «Схід» вважає за необхідне дати роз'яснення, якою має бути наукова інформація, що надається до міжнародних наукометричних баз даних і які вимоги до статей, у зв'язку із цим, висуватимуться надалі до авторів, у тому числі й редакцією журналу «Схід», яка планує входження журналу до зарубіжної аналітичної бази даних SCOPUS.

Scopus (МФА: [skopus], «СКОПУС») - бібліографічна й реферативна база даних та інструмент для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях. Є однією зі складових інтегрованого науково-інформаційного середовища SciVerse. Індексує 18 000 назв наукових видань із технічних, медичних та гуманітарних наук 5000 видавців. База даних індексує наукові журнали, матеріали конференцій та серіальні книжкові видання. Розробником та власником SciVerse Scopus є видавничі корпорація Elsevier. База даних доступна на умовах передплати через веб-інтерфейс. Пошуковий апарат Scopus інтегрований із пошуковою системою Scirus для пошуку веб-сторінок та патентною базою даних.

Наукометричний апарат Scopus

Наукові ресурси, опубліковані після 1996 р., індексуються в базі даних Scopus разом зі списками при-